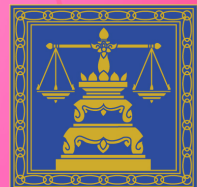

National Human Rights Plan

สรุปสาระสำคัญของ การนำเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา
แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561)

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

สรุปสาระสำคัญของการนำเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑

*****

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ในลำดับที่ ๕๕ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ และได้เข้าเป็นภาคีสันติสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนแล้ว จำนวน ๗ ฉบับ จากทั้งหมด ๙ ฉบับ ทำให้เกิดพันธะผูกพันในการปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมไปถึงข้อตกลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการประชุมระดับโลกด้วย ประกอบกับได้มีการนำเสนอสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสันติสัญญาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งฉบับ ปี พ.ศ.๒๕๔๐ และ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้มีผลบังคับใช้ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในชาติ

๑.๒ แนวคิดเรื่องแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้พัฒนามาจากส่วนหนึ่งของการประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่จัดขึ้นในกรุงเวียนนา เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๓ (พ.ศ. ๒๕๓๖) ซึ่งที่ประชุมดังกล่าวได้จัดทำปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการขึ้น โดยในข้อ ๗๑ ได้เสนอแนะให้แต่ละรัฐพิจารณาความจำเป็นในการวางแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดวิธีการที่ให้รัฐปรับปรุงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑.๓ เพื่อให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนเกิดผลที่เป็นรูปธรรม ประเทศไทยโดยรัฐบาลจึงได้จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาแล้ว ๒ ฉบับ โดยแผนฉบับแรก อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงโอนภารกิจงานให้กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ดำเนินการต่อจนกระทั่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เห็นชอบและประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖) อย่างเป็นทางการ สำหรับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน จะหมดวาระลงในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ ดังนั้น เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินงาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑) ขึ้น “ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” ด้วยการให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้ร่วมเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน ร่วมสะท้อนปัญหา ร่วมคิด ร่วมจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนจากระดับพื้นที่ ครอบคลุมผู้แทนทุกจังหวัด และพัฒนาต่อยอดสู่แผนสิทธิมนุษยชนในระดับชาติ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑) ของประเทศไทยต่อไป

๑.๔ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนนำไปใช้ในการส่งเสริม ปกป้อง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน โดยเป็นแผนในระดับชาติด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อพัฒนาระบบงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในภาพรวมอย่างมีเอกภาพให้มีความก้าวหน้า และทัดเทียมกับนานาประเทศ ตลอดจนแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของประเทศ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มุ่งประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญ ทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงของประเทศไทยที่จะส่งเสริม คุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านสิทธิมนุษยชนในเวทีระหว่างประเทศด้วย

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรี

๒.๑ กระแสการตื่นตัวของประชาคมโลก การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสังคมประชาธิปไตยของประเทศไทย ตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภารกิจในด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และด้านสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นภารกิจหนึ่งของรัฐบาลในการสร้างหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชนตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล และเป็นการแสดงถึงภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อให้เกิดการยอมรับในระดับสากล ด้วยเหตุนี้ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในฐานะหน่วยงานหนึ่งภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปรียบเสมือนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการส่งเสริม ปกป้อง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน โดยเป็นแผนในระดับชาติ ซึ่งประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมทั้งในเชิงนโยบายและกฎหมาย โดยเรื่องสิทธิมนุษยชนได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐ รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่บรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ตลอดจนยุทธศาสตร์ประเทศและยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสเข้าถึงที่เป็นธรรม ความเสมอภาคและความเท่าเทียม

๒.๒ การแถลงเจตนารมณ์ของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมสำหรับทุกคน ต่อที่ประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ ๒๔ ณ สำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ หากประเทศไทยมีการประกาศใช้และดำเนินการตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ ๓ โดยความร่วมมือของหน่วยงานทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง และมีผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนที่เห็นผลเป็นรูปธรรมแล้ว จะเป็นผลงานชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่งของรัฐบาลที่จะประกาศในเวทีประชาคมโลกและประชาคมอาเซียนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและความพยายามด้านสิทธิมนุษยชนของไทยในระดับประเทศและระหว่างประเทศที่จะทำให้ “สิทธิมนุษยชน” เป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับในแต่ละเรื่องอย่างเท่าเทียมกัน

๒.๓ จากการดำเนินงานตั้งแต่ประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ และต่อเนื่องมาจนถึงฉบับที่ ๒ ตลอดระยะเวลากว่า ๑๐ ปี พบว่า การดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่สามารถที่จะเป็นเพียงความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้ เนื่องจากสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ครอบคลุมถึงสิทธิในหลายด้านอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและเกี่ยวพันกับทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนทุกคน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย จึงจำเป็นที่ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันทำให้ “สิทธิมนุษยชน” เป็นสิทธิที่ประชาชนควรได้รับในแต่ละเรื่องอย่างเสมอภาคกัน ด้วยการนำเครื่องมือที่เรียกว่า “แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ไปสู่การปฏิบัติ

๒.๔ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ที่มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนครอบคลุมผู้แทนจากทุกจังหวัดทั่วประเทศ และมีความเป็นสากลมากขึ้น ด้วยการนำความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็น ผลการดำเนินงานแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมาทั้งสองฉบับ พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ข้อเสนอแนะด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ซึ่งถือเป็นนิมิตหมายที่ดีที่แผนฯ จะเริ่มตั้งแต่ระดับรากหญ้าในประเทศไปจนถึงระดับ

สากลที่นานาชาติให้การรับรอง ที่ครอบคลุมการดำเนินงานในทุก ๆ เรื่องด้านสิทธิมนุษยชน และมุ่งประโยชน์ที่ประชาชนในชาติจะได้รับโดยแท้จริง โดยแผนจะช่วยกำกับทิศทางของการพัฒนาในด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศในภาพรวมให้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชนและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

๒.๕ บัดนี้การจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ได้แผนฉบับสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งแผนจะเป็นเครื่องมือหนึ่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนในประเทศ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติที่ต้องปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ และพันธะสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการปฏิบัติตามปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียนที่ผู้นำอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ได้ให้การรับรองเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เนื่องจากแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ จะหมดวาระในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ และขณะนี้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ได้จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ดังนั้น หากเรื่องดังกล่าวได้รับการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี และประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ได้ทันภายในเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ และเกิดความต่อเนื่องในการพัฒนางานด้านสิทธิมนุษยชนของไทย ด้วยการแปลงแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสู่แผนของหน่วยงาน แล้วจัดทำเป็นโครงการ/กิจกรรม เพื่อรองรับการดำเนินการกิจแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

๔. สาระสำคัญของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

๔.๑ กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

การจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ มีกรอบแนวคิดที่ให้แผนเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนครอบคลุมผู้แทนจากทุกจังหวัดทั่วประเทศ เช่นเดียวกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งฉบับปีพ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ส่งเสริมและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล ตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ (Vienna Declaration and Programme of Action) แนวทางแผนปฏิบัติการแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน (Handbook on National Human Rights Plans of Action) และสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วน และยกระดับสิทธิเสรีภาพให้ทัดเทียมกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล โดยเริ่มตั้งแต่ประชาชนได้ร่วมเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมจัดทำแผนในระดับพื้นที่ ครอบคลุมทั้ง ๔ ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร และพัฒนาเป็นแผนในระดับประเทศ รวมทั้งได้นำข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และปัญหาหรือความต้องการของประชาชนหล่อหลอมให้เป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนของไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด

๔.๒ กระบวนการจัดทำแผน

การจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ได้ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๖ เพื่อให้แผนเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ ๑ (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖) “ยกร่างแผนสิทธิมนุษยชนจากระดับพื้นที่” โดยการศึกษาวิจัยและเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในบริบทของไทยและหลักการสากล ได้แก่ แนวคิดปรัชญาด้านสิทธิมนุษยชน การจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนของประเทศต่างๆ และกรอบแนวทางขององค์การสหประชาชาติ ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน ปฎิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยรับมา ปฏิบัติภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีทั้ง ๗ ฉบับ รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นโยบายแห่งรัฐ แผนสิทธิมนุษยชนฯ ฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ และการประเมินผลแผนสิทธิมนุษยชนทั้งสองฉบับ เพื่อนำมาวางกรอบทิศทาง การดำเนินงาน พร้อมกับการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน โดยให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้าร่วมยกร่างแผนสิทธิมนุษยชนจากระดับพื้นที่ครอบคลุม ทั้ง ๔ ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้เข้าร่วมยกร่างแผนฯ ระดับพื้นที่ รวมจำนวน ๕๒๗ คน แล้วนำมาประมวลผลเป็นร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ในภาพรวมระดับพื้นที่ ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ การสร้างความรู้และตระหนักเรื่องสิทธิมนุษยชน

กิจกรรมที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์สิทธิมนุษยชน โดยใช้เทคนิค scenario analysis พร้อมทั้งการนำเสนอผลการประเมินแผนฯ ฉบับที่ ๒ และรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (UPR) และกรอบทิศทางแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้เข้าร่วมระดมความคิดเห็น

กิจกรรมที่ ๓ การแบ่งกลุ่มระดมสมอง โดยใช้เทคนิค Brain storming เพื่อร่วมจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนระดับพื้นที่

ระยะที่ ๒ (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖) “จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ฉบับสมบูรณ์)” โดยขั้นตอนการดำเนินการ ได้แก่

(๑) การนำร่างแผนสิทธิมนุษยชนระดับพื้นที่เข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของ ๒๐ กระทรวงและหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาปรับปรุงเป็นร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ในระดับชาติ (ร่างแรก) เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวิพากษ์ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๑๒๗ คน

(๒) การจัดกระบวนการวิพากษ์ร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ โดยเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนผ่านช่องทางการจัดเวทีประชุมวิพากษ์ร่างแผนฯ ในพื้นที่ ๙ ภาค ครอบคลุมทุกจังหวัด ทุกภาคส่วนทั่วประเทศ การส่งแบบสอบถามความคิดเห็นไปยังหน่วยงานต่างๆ ทางไปรษณีย์ การวิพากษ์ online ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อแจ้งทุกจังหวัดให้ช่วยประชาสัมพันธ์และเชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วมการวิพากษ์ร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในช่องทางต่าง ๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ (ตัววิ่ง) เพื่อเชิญชวนให้ทุกภาคส่วนร่วมวิพากษ์ร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ โดยมีผู้ร่วมให้ความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ รวม ๓,๒๙๔ คน

(๓) การสรุปประมวลผลและจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ฉบับสมบูรณ์) โดย

(๓.๑) จัดประชุมผู้แทนจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ข้อคิดเห็นที่มีต่อร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ร่างสุดท้าย) มีผู้เข้าร่วม ๑๑๕ คน

(๓.๒) จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน มีผู้เข้าร่วม

๒๙ คน

(๓.๓) จัดประชุมผู้แทนระดับนโยบายทั้ง ๒๐ กระทรวง หน่วยงานเทียบเท่าและหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมพิจารณาให้ข้อเสนอแนะตัวชี้วัดในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ มีผู้เข้าร่วม ๕๑ คน

(๓.๔) รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่ได้ มาสังเคราะห์และสรุปประมวลเป็นร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ฉบับสมบูรณ์) พร้อมทั้งเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนระดับชาติมาร่วมพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเป็นครั้งสุดท้ายในการประชุมเพื่อพิจารณากลับกรอกร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ฉบับสมบูรณ์) โดยมีผู้เข้าร่วม ๓๘ คน

(๓.๕) มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพปรับปรุงจนได้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (ฉบับสมบูรณ์) สำหรับนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาประกาศใช้

๔.๓ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมจัดทำแผน

กลุ่มเป้าหมายเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนและทุกจังหวัด ครอบคลุมทั้ง ๔ ภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน นักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักการเมือง นักธุรกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชมรม สมาคม และภาคประชาชน รวมทั้งกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิ โดยมีผู้เข้าร่วมจัดทำแผนทุกช่องทางรวมทั้งสิ้น ๔,๑๘๑ คน

๔.๔ เป้าหมายตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑)

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ มีเป้าหมายสำคัญที่ต้องการทำให้สังคมไทย “เป็นสังคมที่ส่งเสริม สิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อนำไปสู่สังคมสันติสุข”

๔.๕ กรอบระยะเวลาในการประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

มีกำหนดระยะเวลา ๕ ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑

๔.๖ สาระของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ครอบคลุมประเด็นสิทธิมนุษยชนทั้ง ๑๑ ด้าน และ ๑๕ กลุ่มเป้าหมาย โดยมีการกล่าวถึงสภาพปัญหา มาตรการ/การปฏิบัติ ตัวชี้วัดความสำเร็จ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานร่วมดำเนินการ และกรอบระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วง ๕ ปีของแผน โดยแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามประเด็นสิทธิมนุษยชนทั้ง ๑๑ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสาธารณสุข ๒) ด้านการศึกษา ๓) ด้านเศรษฐกิจ ๔) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕) ด้านที่อยู่อาศัย ๖) ด้านวัฒนธรรมและศาสนา ๗) ด้านข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ๘) ด้านการขนส่ง ๙) ด้านการเมืองการปกครอง ๑๐) ด้านกระบวนการยุติธรรม และ ๑๑) ด้านความมั่นคงทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายที่มีผลกับความมั่นคงทางสังคมและเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ๑๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้ต้องหา/ผู้ต้องขัง ๒) กลุ่มผู้พันโทษ ๓) กลุ่มผู้ต้องหาคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕/กลุ่มผู้ติดยาเสพติดและผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ๔) กลุ่มเหยื่อ/ผู้เสียหาย ๕) กลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ๖) กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ๗) กลุ่มคนจน/ผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ๘) กลุ่มเกษตรกร ๙) กลุ่มผู้สูงอายุ ๑๐) กลุ่มเด็กและเยาวชน ๑๑) กลุ่มสตรี ๑๒) กลุ่มคนพิการ ๑๓) กลุ่มผู้ไร้รัฐ

ชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้แสวงหาที่พักพิงหรือผู้หนีภัยการสู้รบ ๑๔) กลุ่มที่รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง และ ๑๕) กลุ่มความหลากหลายทางเพศ/อัตลักษณ์ทางเพศ

๔.๗ การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

เมื่อแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการแล้ว การดำเนินงานและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนภารกิจด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย อย่างมีเอกภาพนั้น ต้องมีระบบบริหารจัดการที่ดี ทั้งเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของภารกิจ ประเด็นสิทธิมนุษยชนที่จะดำเนินการในแต่ละปี การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และการประสานการดำเนินงาน ทั้งในระดับภาพรวม ระดับพื้นที่ และสิทธิเฉพาะด้านที่สำคัญ รวมทั้งการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับกระทรวง กรม และหน่วยงานในระดับพื้นที่ ตลอดจนการวางระบบภารกิจติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีสาระสำคัญในแต่ละเรื่อง ดังนี้

(๑) **กรอบแนวคิดของการแปลงแผนสิทธิมนุษยชนสู่การปฏิบัติ** โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้แผนเป็นเครื่องมือช่วยในการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่าจะเป็นแผนที่คอยตรวจสอบหรือเพิ่มภาระการทำงาน เพื่อผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ เห็นความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงาน อยู่แล้ว เพื่อเป็นการช่วยเสริมการทำงานตามภารกิจและนำมิติด้านสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้องมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการนำนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนหรือกลุ่มเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจตนเอง ถ่ายทอดลงสู่แผนปฏิบัติราชการ แผนพัฒนาขององค์กร แล้วจัดทำโครงการ/กิจกรรมรองรับการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยการใช้งบประมาณของหน่วยงานดำเนินการ

(๒) **บทบาทขององค์กรเครือข่ายทุกภาคส่วนและประชาชน** ความสำเร็จของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในสังคมที่จะต้องทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และต้องอาศัยความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) กับองค์กรเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อป้องกันและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีอาจดำเนินการได้ตามลำพัง เฉพาะกลไกภาครัฐอย่างเดียว ต้องร่วมมือกับทุกฝ่าย ทั้งภาคเอกชน และภาคประชาชน ในระดับชาติ ภูมิภาค หรือท้องถิ่น รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อประสานความร่วมมือกันในการดำเนินงานทั้งการประสานงานหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณมาดำเนินการ โดยจะกล่าวถึงบทบาทของทุกคนในสังคม ได้แก่ กลไกระดับชาติ กลไกระดับกระทรวงหรือหน่วยงานเทียบเท่า กลไกระดับภูมิภาคและท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและสถาบันทางวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป

(๓) **การติดตามและประเมินผล** เป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของแผนอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดกรอบการดำเนินการติดตามและประเมินผลอยู่ ๒ ประการ กล่าวคือ ๑) การพัฒนาระบบกลไก และการสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน และ ๒) การพัฒนาฐานข้อมูลและการเชื่อมโยงเครือข่ายประสานข้อมูลระหว่างหน่วยงานในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับพื้นที่ ทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานระดับต่าง ๆ และการเสริมสร้างเครือข่ายข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชน

(๔) **องค์กรเครือข่ายทุกภาคส่วนที่จะนำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ** องค์กรเครือข่ายทุกภาคส่วน ได้แก่ ๑) ภาครัฐ ในส่วนกลาง (กระทรวง/กรม หรือหน่วยงานเทียบเท่าในระดับนโยบาย) ส่วนภูมิภาค (จังหวัด) ส่วนท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ๒) ภาคเอกชน ๓) ภาคประชาชน ๔) สถาบันการศึกษาและสถาบันทางวิชาการ ๕) องค์กรศาล องค์กรอื่น และองค์กรอิสระ

๕. ข้อกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรีภายในประเทศ และพันธกรณี หรือกรอบแนวทางระหว่างประเทศ

๕.๑ กฎหมายภายในประเทศ

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ ประกอบกับมาตราในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย และหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(๒) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

(๓) มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

(๓.๑) มติเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๐ เพื่อให้การปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกิดความต่อเนื่องในระหว่างที่แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ยังมีได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการ จึงเห็นชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ถือปฏิบัติตามแผนฯ ฉบับแรก ไปพลางก่อนจนกว่าแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ จะแล้วเสร็จและประกาศใช้ พร้อมทั้งประเมินผลความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนฯ ฉบับแรก รวมทั้งปัญหาอุปสรรค เพื่อประกอบการปรับปรุงแผนฯ ฉบับที่ ๒ และเร่งรัดการจัดทำแผนฯ ฉบับที่ ๒ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๕๖๙๗ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๐)

(๓.๒) มติเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๑ รับทราบความคืบหน้าในการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ รวมไปถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยนโยบายและแผนสิทธิมนุษยชน (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๑๑๖๑ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๑)

(๓.๓) มติเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๒ สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๐ เห็นชอบแบบรายงานและกรอบแนวทางการติดตามประเมินความก้าวหน้าการปฏิบัติตามนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน (แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๑) ทั้งนี้ในส่วนของการรายงานข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานข้อมูลตามแบบที่กำหนด เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ปีละ ๑ ครั้ง โดยรับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาประกอบการดำเนินการต่อไปด้วย (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๕๗๕๗ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๒)

(๓.๔) มติเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๒ เห็นชอบและประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖) และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๑๙๘๒๙ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๒)

(๓.๕) มติเมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๖ รับทราบและเห็นชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาระเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (ช่วงครึ่งแผน) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๔ มาดำเนินการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนภารกิจที่ทำหายที่จะต้องดำเนินการที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ผลักดันเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” ควบคู่กับการดำเนินงานตามภารกิจของตนเอง ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๗๖๕๒ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๖)

๕.๒ พันธกรณี หรือกรอบแนวทางระหว่างประเทศ

(๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

(๒) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration)

(๓) ปฏิญญาเวียนนา และแผนปฏิบัติการ ๑๙๙๓ (Vienna Declaration and Programme of Action ๑๙๙๓) ในข้อ ๗๑ ที่ประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้เสนอแนะให้แต่ละรัฐพิจารณาความจำเป็นในการร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติ เพื่อกำหนดวิธีการให้รัฐปรับปรุงการส่งเสริม และการให้ความคุ้มครองเรื่องสิทธิมนุษยชน

(๔) องค์การสหประชาชาติได้จัดทำแนวทางแผนปฏิบัติการแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน (Handbook on National Human Rights Plans of Action) ซึ่งเป็นคู่มือที่กำหนดแนวทางหรือกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขององค์การสหประชาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ให้แต่ละประเทศได้นำมาปรับใช้ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ

(๕) สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี จำนวน ๗ ฉบับ ได้แก่ ๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) ๓) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW) ๔) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC) ๕) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : CERD) ๖) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) ๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance : CED) และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพและสมาชิกครอบครัว (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families : ICRMW) ที่อยู่ระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ของการเข้าเป็นภาคี

(๖) ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติภายใต้กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ให้การรับรองข้อเสนอแนะดังกล่าว

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ เมื่อประเทศไทยประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๖.๑ ระดับประเทศ

(๑) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย พัฒนาก้าวหน้าทัดเทียมระดับสากล จากการที่ประเทศไทยมีมาตรการ/เครื่องมือ/กลไกที่เป็นมาตรฐานกลาง เพื่อสร้างหลักประกันที่ดีในการปฏิบัติตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

(๒) ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีและได้รับการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศและประชาคมอาเซียน ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติและประชาคมอาเซียน

๖.๒ ระดับสังคม

(๑) สถานการณ์การละเมิดสิทธิในสังคมมีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ลดลง

(๒) หน่วยงานจากทุกภาคส่วน ร่วมมือกันป้องกันและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน และช่วยลดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย เนื่องจากสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวพันกับทุกหน่วยงานอยู่แล้ว เพียงแต่นำมิติด้านสิทธิมนุษยชนมาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

(๓) สังคมไทยเป็นสังคมที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อนำไปสู่สังคมสันติสุข

๖.๓ ระดับประชาชน

ประชาชนมีความมั่นคงและมีความสุขในชีวิตจากการที่ประเทศไทยมีหลักประกันด้านสิทธิและเสรีภาพที่ทัดเทียมกับสิทธิมนุษยชนสากล

๗. ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน

การที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้แก่กระทรวง กรม จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เสนอโครงการ/กิจกรรมดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ โดยดำเนินการในภารกิจตนเองและนำมิติด้านสิทธิมนุษยชนมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

๘. ความเห็นของกระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ จะเป็นแผนในระดับประเทศที่เทียบได้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแผนดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการส่งเสริม ค้ำครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งยังเป็นการสร้างหลักประกันสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน และพัฒนาระบบงานด้านสิทธิมนุษยชนในภาพรวมอย่างมีเอกภาพของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับสิทธิมนุษยชนสากล ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในด้านสิทธิมนุษยชนต่อเวทีประชาคมโลกและประชาคมอาเซียน และอาจถือโอกาสนี้เพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทยที่จะส่งเสริม ค้ำครองสิทธิมนุษยชน ตามคำมั่นด้านสิทธิมนุษยชนที่รัฐบาลไทยได้แสดงเจตนารมณ์ไว้

๙. ข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

กระทรวงยุติธรรม จึงขอเรียนคณะรัฐมนตรีพิจารณา ดังนี้

๙.๑ เห็นชอบและประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ พร้อมทั้งสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติด้วยการแปลงแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปสู่แผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการกระทรวง กรม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนแผนพัฒนาองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำเป็นโครงการ/กิจกรรมเพื่อรองรับการดำเนินงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยใช้งบประมาณของหน่วยงานมาดำเนินการ

๙.๒ กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี และมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมรับผิดชอบการกำหนดแนวทาง วิธีการรายงานผลและแบบรายงานผลการดำเนินงาน พร้อมแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบและถือปฏิบัติต่อไป

หมายเหตุ การนำเสนอเรื่องในครั้งนี้ เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่อง และการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๓) เรื่องที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอคณะรัฐมนตรี

ภาคผนวก

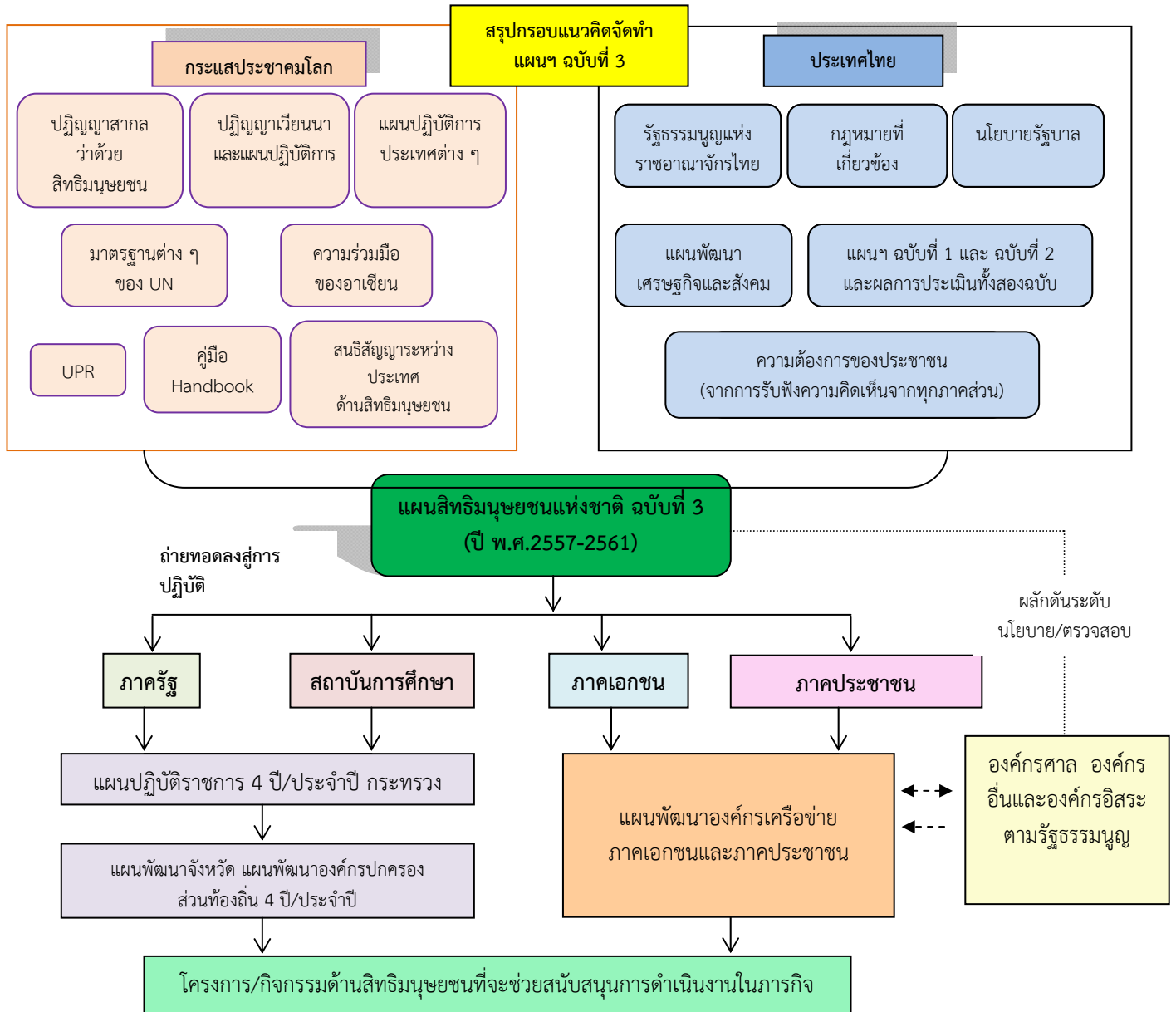

ก-๓ การนำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ สู่การปฏิบัติ

ความเชื่อมโยงกระแสประชาคมโลกกับบริบทของประเทศไทยต่อการขับเคลื่อนแผนฯ ฉบับที่ 3 และถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ

←--> ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ผลักดันในระดับนโยบาย

←--- ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

หมายเหตุ องค์กรศาล องค์กรอื่นและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาคผนวก ข : ความรู้ สาระสำคัญของสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ

สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ

ความหมายของสิทธิมนุษยชน

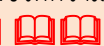
สิทธิมนุษยชนคืออะไร^๑

ในทางวิชาการมักไม่มีการให้คำนิยามความหมายของสิทธิมนุษยชน นอกจากมีการพยายามอธิบายคำปรารภของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า “**โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพโลก**” นั้น หมายถึง

สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ ประจำตัว สิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ แต่นักปฏิบัติการณ์สิทธิมนุษยชนให้คำอธิบายว่า เราเรียก สิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน ซึ่งทำให้คนๆนั้นมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีความเหมาะสมแก่ความเป็นคนและสามารถมีการพัฒนาตนเองได้ว่า คือ "สิทธิมนุษยชน" เมื่อนำคำอธิบาย ทั้ง ๒ ประการมาประกอบกัน ก็สามารถเข้าใจได้ว่า

สิทธิมนุษยชน คือ สิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เพื่อทำให้คนๆนั้นมีชีวิตอยู่รอดได้และมีการพัฒนา สิทธิมนุษยชนจึงมี ๒ ระดับ

ระดับแรก	ระดับที่สอง
<p>สิทธิที่ติดตัวคนทุกคนมาแต่เกิด ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิต ห้ามฆ่าหรือทำร้ายต่อชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามทรมานอย่างโหดร้าย คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อ มโนธรรมหรือลัทธิทางศาสนา ทางการเมือง มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกหรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น สิทธิมนุษยชนเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ สิทธิเหล่านี้ก็ดำรงอยู่ซึ่งอย่างน้อยอยู่ในมโนธรรมสำนึกถึงบาปบุญคุณโทษที่อยู่ในตัวของแต่ละคน เช่น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการฆ่าคนเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่คนทุกคนมีสำนึกรู้ได้เองว่าการฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม เป็นบาปในทางศาสนา เป็นต้น</p>	<p>สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปของกฎหมาย หรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุข การสามารถแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมอย่างอิสระ สามารถได้รับความเพลิดเพลินจากศิลปะ วัฒนธรรมในกลุ่มของตน เป็นต้น</p> <p>~~๑~~ ~~๒~~ ~~๓~~ สิทธิมนุษยชนระดับที่สองนี้ต้องเขียนรับรองไว้ในกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญหรือแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐของแต่ละประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันว่าคนทุกคนที่อยู่ในรัฐนั้นจะได้รับความคุ้มครองชีวิตความเป็นอยู่ ให้มีความเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ </p>

^๑ ปรับปรุงจากคู่มือสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ประสบภัยสึนามิ เรียบเรียงโดย นายศราววุฒิ ประทุมราช (มกราคม ๒๕๕๐)

ขอบเขตของสิทธิมนุษยชน (Categories of Human Rights)

เมื่อพูดถึงสิทธิมนุษยชน จึงมีความหมายกว้างกว่า “สิทธิ” ตามกฎหมาย นักกฎหมายโดยทั่วไปมักอธิบายว่า “สิทธิ” คือประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายในขอบเขตที่แคบ ในแง่ที่ว่าคนจะมีสิทธิได้ ต้องมีกฎหมายรับรองไว้เท่านั้น ถ้ากฎหมายไม่เขียนรับรองไว้ย่อมไม่มีสิทธิ หรือไม่ได้รับสิทธิแต่ในแง่ของ “สิทธิมนุษยชน” นั้น ขอบเขตของสิทธิมนุษยชน กว้างกว่าสิ่งที่กฎหมายรับรอง ดังกล่าวข้างต้น สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองทั่วโลก ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์นั้น สามารถจำแนกได้ครอบคลุมสิทธิ ๕ ประเภท ได้แก่

๑) สิทธิพลเมือง ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลอย่างยุติธรรม โดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิในการได้รับสัญชาติ เสรีภาพของศาสนิกชนในการเชื่อถือและปฏิบัติตามความเชื่อถือ

๒) สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี

๓) สิทธิทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ ได้เลือกงานอย่างอิสระและได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างพอเพียง

๔) **สิทธิทางสังคม** ได้แก่ สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ แม่และเด็กต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

๕) **สิทธิทางวัฒนธรรม** ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่นของตน มีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติกิจตามวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจด้านการแสดงศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิงได้โดยไม่มีใครมาบังคับ

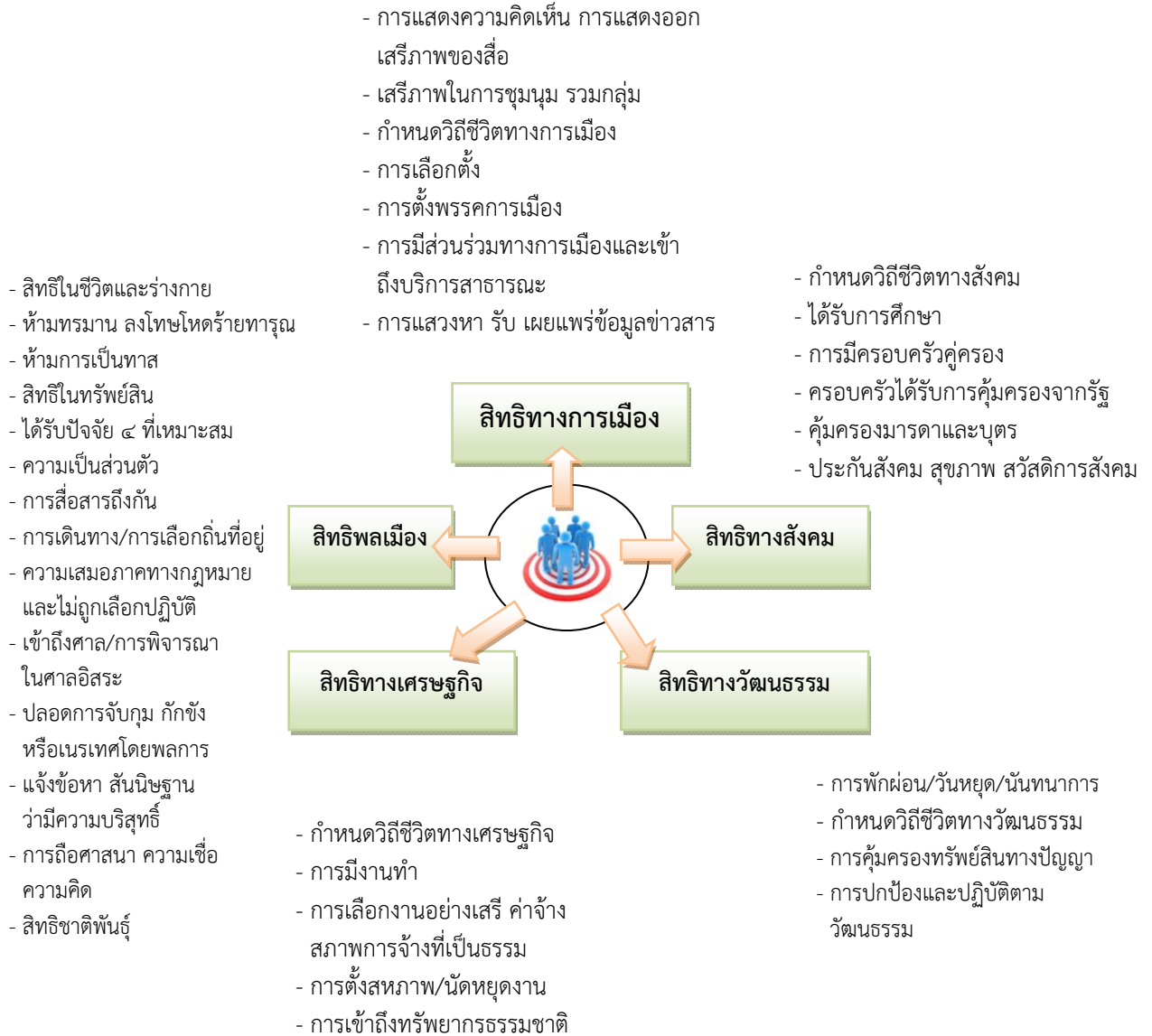

ดังนั้นกล่าวได้ว่า “สิทธิตามกฎหมาย” ทุกอย่างไม่ใช่เรื่องสิทธิมนุษยชน มีสิทธิบางอย่างเท่านั้นถือเป็นสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่เกิด ไม่สามารถโอนไปให้คนอื่น หรือไม่มีใครมาพรากไปจากมนุษย์แต่ละคนได้ และสิทธิที่เป็นสิทธิมนุษยชนนั้นถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติระหว่างมนุษย์ เช่น การฆ่าหรือทำร้ายกัน แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า การทำร้าย หรือการฆ่าเป็นความผิด คนทุกคนก็รู้อยู่แก่ใจว่าเป็นความผิด แต่การที่คนในชาติไม่ได้รับ “อาหาร” ที่เพียงพอแก่การยังชีพไม่ถือว่ามีใครทำผิดกฎหมาย แต่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง ที่รัฐบาลมีหน้าที่ต้องจัดการให้คนในชาติได้รับอาหารอย่างพอเพียงแก่การมีชีวิตอยู่รอด

แผนภาพที่ ๑ ภาพรวมขอบเขตของสิทธิมนุษยชน

^๒ ปรับปรุงจากเอกสารประกอบการฝึกอบรมสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส) และสมาคมสิทธิเสรีภาพประชาชน (สสส)

ที่มาของสิทธิมนุษยชน

ขอบเขตของสิทธิมนุษยชนดังกล่าว มีที่มาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ในที่นี้ขออธิบายที่มาของการก่อเกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่เป็นเอกสารหลักของสหประชาชาติ ที่ถือเป็นต้นแบบของการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

๑. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน^๓

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้ยุติลงเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ (ค.ศ. ๑๙๔๕) โดยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เป็นผู้นำนั้น สงครามโลกครั้งที่สองได้นำความหายนะมาสู่ชีวิตและทรัพย์สินของหลายประเทศทั่วโลก ชาวโลกได้ประจักษ์ถึงความทารุณโหดร้ายของพรรคนาซีเยอรมันที่ได้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวหลายล้านคน และกระทำการย้ายประชาชนทุกประเทศที่เยอรมันเข้ายึดครอง ดังนั้น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การย้ายสิทธิสตรี เด็ก ถือเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างชัดเจน หัวหน้ารัฐบาลประเทศสัมพันธมิตรต่างเห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรมป้องกันมิให้มีการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เกิดขึ้นอีก

ภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติแล้วในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๘๘ ได้มีการรับรองกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) โดยมติที่ประชุมใหญ่ ในกฎบัตรนี้มีข้อความหลายตอนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นของสหประชาชาติในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

^๓ คัดจาก ศราวุฒิ ประทุมราช บรรณาธิการสิทธิมนุษยชน : รวบรวมสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ หน้า ๓ - ๔ จัดพิมพ์โดยคณะกรรมการประสานงานองค์การสิทธิมนุษยชน (กปส) และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) พ.ศ. ๒๕๔๔

เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ สหประชาชาติได้ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (The Commission on Human Rights) ให้อยู่ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council หรือ ECOSOC)

เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เรียกประชุมเป็นครั้งแรกและได้แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างเอกสารสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยแบ่งออกเป็น ๓ ชุด ชุดแรก จัดทำร่างปฏิญญา (Declaration) ชุดที่สองจัดทำอนุสัญญา (Convention) และ ชุดที่สาม ศึกษาปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ

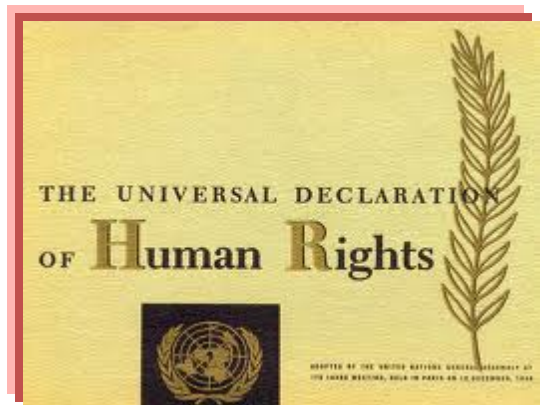
คณะกรรมการยกร่างปฏิญญา ได้มีการประชุมหลายครั้งและได้นำเสนอร่างปฏิญญาให้สมัชชาใหญ่สหประชาชาติลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๑ ด้วยคะแนนเสียง ๔๘ เสียง ไม่มีเสียงคัดค้าน และประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ทั้งหมด ชาติอาระเบีย และแอฟริกาใต้งดออกเสียง สำหรับประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การรับรอง

๒. เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยข้อความ ๓๐ ข้อ มีเนื้อหาแบ่งเป็น ๔ ส่วน

ส่วนแรก ปรากฏในคำปรารภ ข้อ ๑ และข้อ ๒ กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่า

มนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยการเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

ส่วนที่สอง ปรากฏใน ข้อ ๓ ถึงข้อ ๒๑ กล่าวถึงสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)

ส่วนที่สาม กล่าวถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ ๒๒ ถึงข้อ ๒๗

ส่วนที่สี่ กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ โดยการที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำกัดสิทธิของบุคคลมิให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมและโลกสิทธิเหล่านี้ปรากฏอยู่ในข้อ ๒๘ ถึงข้อ ๓๐

หลักการของสิทธิมนุษยชน (The Human Rights Principles)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นอกจากระบุขอบเขตของสิทธิมนุษยชนว่าครอบคลุมสิทธิอะไรแล้ว ตัวปฏิญญาฯ เองยังได้นำเสนอหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย หลักการนี้ถือเป็นสาระสำคัญที่ใช้อ้างอิงความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชน และใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดว่าสังคมใดมีการเคารพและปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในเวลาต่อมา **หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน** ประกอบด้วย

๑. เป็นสิทธิธรรมชาติ ติดตัวมนุษย์มาแต่เกิด (Natural Rights) หมายความว่า มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัว ตั้งแต่เกิดมาเป็นมนุษย์ **ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)** นี้ ไม่มีใครมอบให้ เป็นสิ่งที่ธรรมชาติได้กำหนดขึ้นในมนุษย์ทุกคน

ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง

(๑) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์

(๒) การให้คุณค่าของมนุษย์ แบ่งเป็น ๒ ประเภท

(๒.๑) คุณค่าของมนุษย์ในฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการมีอำนาจหรือการยึดครองทรัพยากรของสังคม

(๒.๒) คุณค่าของมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ ซึ่งมีความเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก

(๓) การกำหนดคุณค่าที่แตกต่างกันนำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้คนในสังคมโดยทั่วไปมักให้คุณค่าของฐานะตำแหน่งหรือเงินตรามากกว่า ซึ่งการให้คุณค่าแบบนี้นำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติ จึงต้องปรับวิธีคิดและเน้นให้มีการปฏิบัติ โดยการให้คุณค่าของความเป็นคนในฐานะความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่ให้คุณค่าคนตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

๒. สิทธิมนุษยชนเป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ (Universality & Inalienability)

หมายความว่า สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นของคนทุกคน ไม่มีพรมแดน คนทุกคนมีสิทธิมนุษยชนต่างๆ ดังที่กล่าวมานี้ เช่นเดียวกัน เพราะโดยหลักการแล้วถือว่า คนทุกคนย่อมถือว่าเป็นคน ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนในโลก ไม่ว่าจะเชื้อชาติ สัญชาติ เหล่ากำเนิดใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิมนุษยชนประจำตัวทุกคนไป จึงเรียกได้ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคน ไม่ว่าจะคนๆ นั้น จะยากจนหรือร่ำรวย เป็นคนพิการ เป็นเด็ก เป็นผู้หญิง

ส่วนที่กล่าวว่าสิทธิมนุษยชนไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ หมายความว่า ในเมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนย่อมไม่สามารถมอบอำนาจ หรือสิทธิมนุษยชนของตนให้แก่ผู้ใดได้ไม่มีการครอบครองสิทธิแทนกัน แตกต่างจากการครอบครองที่ดิน หรือทรัพย์สิน เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ธรรมชาติกำหนดขึ้น เป็นหลักการที่ทุกคนต้องปฏิบัติ แต่หากจะถามว่าในเมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคนเช่นนี้แล้ว สามารถมีสิทธิมนุษยชนเฉพาะกลุ่มได้หรือไม่ ในทางสากลได้มีการ

^๔ แปลและเรียบเรียงจาก UNDP, Indicators for Human Right Based Approaches to Development in UNDP Programming A Users' Guide March ๒๐๑๖

จัดหมวดหมู่และกลุ่มของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของกลุ่มเฉพาะและสิทธิตามประเด็นปัญหา เช่น สิทธิสตรี สิทธิเด็ก สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิผู้ติดเชื้อ HIV/เอดส์ สิทธิของผู้ลี้ภัย เป็นต้น

๓. สิทธิมนุษยชนไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง (Indivisibility) กล่าวคือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ไม่สามารถแบ่งแยกว่ามีความสำคัญกว่าสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิทธิทั้งสองประการนี้ต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นรัฐบาลใดจะมาอ้างว่าต้องพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ หรือต้องแก้ปัญหาปากท้องก่อน แล้วจึงค่อยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ย่อมขัดต่อหลักการนี้

๔. ความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ (Equality and Non-Discrimination) การเลือกปฏิบัติเป็นปัญหา ที่เกิดขึ้นมานานในทุกสังคม และถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะเหตุว่าในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคน ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรวย คนพิการ เด็ก หรือผู้สูงอายุ คนป่วยหรือมีสุขภาพดี

แต่สังคมไทยมีการเลือกปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งเรามักได้ยินคำกล่าวที่ว่า “ฝนตกไม่ทั่วฟ้า” หรือ “เลือกที่รักมักที่ชัง” “รักลูกไม่เท่ากัน”

การจะทำความเข้าใจว่า เรื่องใดเป็นเรื่องการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ คงต้องเข้าใจเรื่องความเสมอภาคด้วย

ความเสมอภาค ไม่ใช่การได้รับเท่ากัน เช่น การที่นักเรียนทุกคนที่ทำผิดระเบียบจะต้องถูกเขียน ๓ ที เท่าๆ กัน อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นความเสมอภาค

ความเสมอภาค คือ การที่ทุกคนควรได้รับจากส่วนที่ควรได้ ในฐานะเป็นคน เช่น การแจกของ ผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนจะได้รับของแจกชิ้นพื้นฐาน เช่น ได้รับข้าวสาร อาหารแห้ง ยาป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากมีครอบครัวหนึ่ง มีคนป่วยที่ต้องการยาเป็นพิเศษ หรือบางครอบครัวมีเด็กอ่อน ต้องได้รับนมผงเพิ่มสำหรับเด็ก ทางราชการสามารถเพิ่มยา และนมผงให้แก่ครอบครัวเหล่านั้น นี่คือการเสมอภาคที่ได้รับ เพราะทุกคนในครอบครัวได้รับแจกสิ่งจำเป็นเพื่อการยังชีพแล้ว

หลักความเสมอภาค คือต้องมีการเปรียบเทียบกับของ ๒ สิ่ง หรือ ๒ เรื่อง และดูว่าอะไรคือสาระสำคัญของเรื่องนั้น หากสาระสำคัญของประเด็นได้รับการพิจารณาแล้ว ถือว่ามีความเสมอภาคกัน เช่น การที่รัฐจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลไม่เท่ากัน คนที่มีรายได้มากก็เสียภาษีมาก คนที่มีรายได้น้อยก็เสียภาษีน้อย คนที่มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็ไม่ต้องเสียภาษี แต่การมีรายได้มากหรือน้อยเป็นสาระสำคัญของการเก็บภาษี ซึ่งเป็นธรรมสำหรับประชาชน

การเลือกปฏิบัติ^๕ เป็นเหตุให้เกิดความไม่เสมอภาค เช่น การรักษาพยาบาล หรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐเป็นไปไม่ทั่วถึง และไม่เท่าเทียมกัน เพราะมีความแตกต่างของบุคคลในเรื่องเชื้อชาติ เช่น หากมีแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชา หรือพม่า มารักษา เจ้าหน้าที่มักไม่ยอมให้บริการที่ดี หรือไม่ยอมรับรักษาผู้มีเชื้อเอชไอวี หรือผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

หลักการเรื่องความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ ในสังคมไทยนั้น ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐^๕ มาตรา ๓๐^๕ ที่ว่า การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ไม่อาจกระทำได้ ซึ่งมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ มีข้อความใกล้เคียงกับบทบัญญัติของมาตรา เดียวกัน ตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐

๕. การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น (Participation & Inclusion)

หมายความว่าประชาชนแต่ละคนและกลุ่มของประชาชนหรือประชาสังคมย่อมมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๖. ตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม (Accountability & The Rule of Law)

หมายถึง รัฐและองค์กรที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชน ต้องมีหน้าที่ตอบคำถามให้ได้ว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลจริงในประเทศของตน ส่วนสิทธิโดยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากลก็ต้องอธิบายต่อสังคมได้ว่าจะมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร โดยเฉพาะรัฐต้องมีมาตรการปกครองประเทศโดยใช้หลักนิติธรรม หรือปกครองโดยอาศัยหลักการที่ใช้กฎหมายอย่างเที่ยงธรรม ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย มีกระบวนการไม่ซับซ้อนเป็นไปตามหลักกฎหมายและมีความเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ต่อหน้ากฎหมาย ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมายได้

^๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

ความหมายระหว่างสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ

เนื่องจากมีหลายคนเกิดข้อสงสัยว่า “สิทธิมนุษยชน” กับ “สิทธิเสรีภาพ” มีความเหมือนหรือความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ดังนั้น ในฐานะที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหน่วยงานในการดำเนินงานทั้งในเรื่องสิทธิมนุษยชน และสิทธิเสรีภาพ พร้อมทั้งได้มีการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารการระดมความคิดเห็นของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในหลายแขนง จึงอาจสรุปได้ว่า

“สิทธิมนุษยชน (Human Rights)” หมายความว่า สิทธิที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากลและมีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกติกา อนุสัญญา ข้อตกลงต่างๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ที่ทุกประเทศทั่วโลกให้การรับรอง

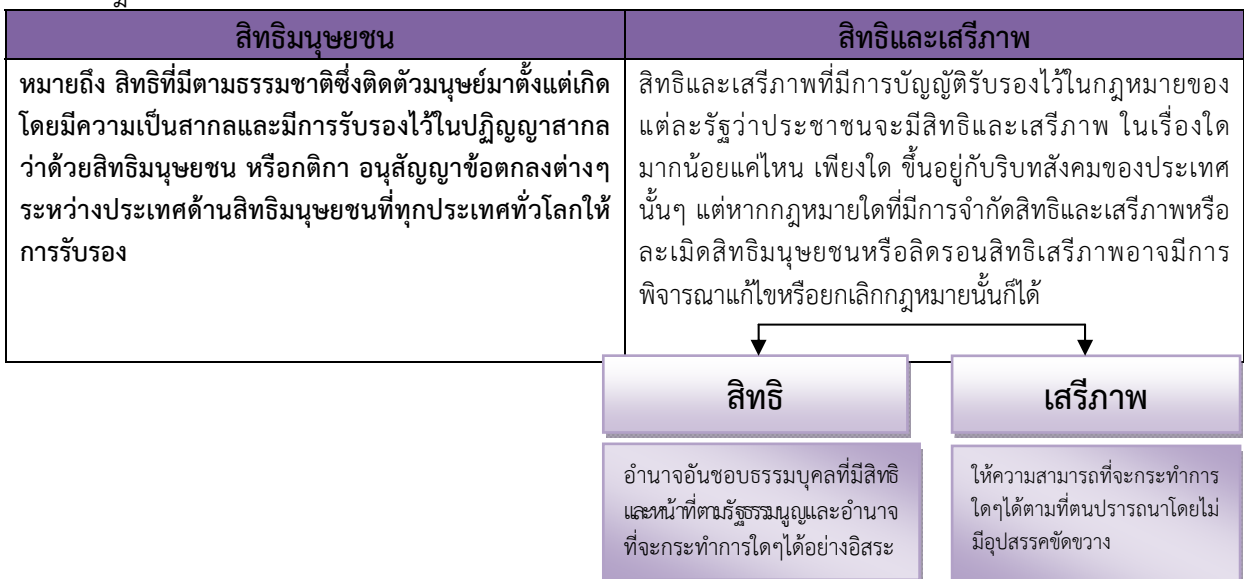
“สิทธิเสรีภาพ” (Rights and Liberties) หมายความว่า สิทธิที่มีการบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายของแต่ละรัฐ ว่าประชาชนจะมีสิทธิ และเสรีภาพ ในเรื่องใด มากน้อย แค่ไหน เพียงใด ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมของประเทศนั้นๆ

“สิทธิเสรีภาพ” (Rights and Liberties) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้บัญญัติไว้เป็น ๒ คำ คือ

“สิทธิ” หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และอำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

“เสรีภาพ” หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ดังนั้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นว่า “สิทธิมนุษยชน” เป็นเรื่องตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นสิทธิตามธรรมชาติ แต่ถ้าเมื่อใดมีกฎหมายบัญญัติในเรื่องใด เพื่อรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งกฎหมายนั้นอาจมีผลทำให้เป็นการจำกัดสิทธิบางประการ ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขของสังคม อย่่างไรก็ตาม หากกฎหมายใดที่มีการจำกัดหรือละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือลิดรอนสิทธิเสรีภาพ อาจมีการพิจารณาแก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายนั้นก็ได้

ชื่อเอกสาร   สรุปสาระสำคัญของการนำเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑)

ประเภทเอกสาร   เอกสารสรุปสาระสำคัญของการนำเสนอเรื่อง ขนาด เอ ๔ จำนวน ๒๔ หน้า

ที่ปรึกษา   พันตำรวจเอกณรัชต์   เสวตนันท์   อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
นางสาวปิติกาญจน์   สิทธิเดช   รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
นายไพฑูรย์   สว่างกมล   รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

คณะผู้ทำ   รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ   โชคประจักษ์ชัด   หัวหน้าโครงการ
การศึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา   สำเร็จผล
                                 พันตำรวจโท ดร.สัญญา   เนียมประดิษฐ์
                                 ดร.ทองใหญ่   อัยยะวารากุล
                                 ดร.สุขุมพงษ์   ชาญนวงศ์

ผู้ตรวจสอบและ   นายสมชาย   คมกริส   ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
กลั่นกรอง   นางสาวจิฬารัตน์   ตามชู   นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ

ผู้จัดทำและ   นางปภัศสร่า   รัตตะรังสี   นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
เรียบเรียง   นายกรกฤษณ์   ปราบเขต   นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
                                 นางสาวจิรภรณ์   ศิริพลัง   นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
                                 นายสมเดช   พูนนำเภา   นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
                                 นายพีรพัฒน์   นิลทมร   พนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

จำนวนพิมพ์   ๒๐๐ เล่ม ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๖

แหล่งเผยแพร่   นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดพิจารณา

พิมพ์ที่   สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ๑ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น 3
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0 2141 2745 - 46, 58, 60 www.rlpd.moj.go.th

สายด่วนคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 1111 กด 77